

Medya Ürünü Bağlamında Puslu Yolculuk Belgeseli

Media Product: Foggy Journey Documentary

Turan AKKOYUN¹

¹Aydın Menderes Üniversitesi,
İletişim Fakültesi, Aydın

ORCID:

T.A.: 0000-0001-6391-3905

Corresponding Author:

Turan AKKOYUN

Email:

turan.akkoyun@adu.edu.tr

Citation: Akkoyun, T. (2023). Medya ürünü bağlamında puslu yolculuk belgeseli. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 13 (1): 21-31.

Submitted: 25.08.2022

Accepted: 03.02.2023

Özet

1918-1919 yıllarında altı aylık süreçte Mustafa Kemal Paşa'nın askeri yetkiler Anadolu'ya geçişinde Bandırma Vapuru ile üç günlük seyahati isabetli bir adımla **Puslu Yolculuk** ismi verilen belgesel iletişim bilimlerinin ifadesiyle hedef kitleye ulaştırıldı. Belgeselde yer alan bilim insanları akademik birikimlerini aktarırken araştırma konusunun değerini paylaşmanın yanında sözel ve görsel medya ürünüyle toplumsal hafızanın güncellemesine katkı sağladılar. Yaşananlar, yaşanmak zorunda kalınanlar "kışı geçirse de ayazın unutulmaması" Türk kültürünün ana düsturlarından, iletişim bilimlerinin de toplumsal hafızasının gereklerindedir. Medya ürünleri hem kültürel değerleri hem de toplumsal hafızanın canlılığına destek verirler. Aynı zamanda ülke, tahsil, bölge, düşünce, kuşak gibi sınırlılıkları kolaylıkla aşarlar. Süresi sınırlı olsa dahi arzulanan etkiyi yapması halinde tesiri hem tarifsiz hem de sınırsız olabilmektedir. Araştırmanın amacı Atatürk'ün Anadolu'ya geçiş yolculuğunu akademik ağırlıkla hedef kitleye ulaştıran ilgili medya ürününe sosyal bilimler ve iletişim bilimleri yanı sıra saha değerlendirmelerinde bulunarak, bilimsel açıdan önemine dikkat çekmektir. Türk milletinin varlığını muhafaza yolculuğunu geçerli ve güvenli yöntemle betimsel analizini gerçekleştirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mustafa Kemal Paşa, Belgesel, Puslu Yolculuk, Bağımsızlık, Toplumsal Hafıza.

Abstract

In the six-month period between 1918-1919, Mustafa Kemal Pasha's three-day voyage with the Bandırma Ferry during the transition of military powers to Anatolia was conveyed to the target audience with the expression of the documentary communication sciences, which is rightly called "Foggy Journey". In the documentary, apart from sharing the value of the research topic, while the scientists convey their academic knowledge; They contributed to the updating of social memory with their verbal and visual media products. What happened, what had to be lived, "even if the winter passes, the frost should never be forgotten" is one of the main principles of Turkish culture, communication sciences and the requirements of social memory. Media products; They support the vitality of both cultural values and social memory. At the same time, they easily cross borders such as country, education, region, thought and generation. Even if its duration is limited, its effect can be both indescribable and unlimited if it has the desired effect. The aim of the research is to make field evaluations on the social sciences and communication sciences as well as the relevant media product that conveys

Atatürk's journey to Anatolia to the target audience with an academic focus; to draw attention to its scientific importance. The journey of the Turkish nation to preserve its existence; To perform descriptive analysis with a valid and safe method.

Keywords: Mustafa Kemal Pasha, Documentary, Foggy Journey, Independence, Social Memory.

1. GİRİŞ

“Toplumsal bir işlev” taşıyan olgu kimliğiyle kabullenilen iletişimin temel işlevleri “bilgilendirme, denetleme, yönlendirme, bilgi ve becerileri iletme, eğitme, duyguları dile getirme, toplumsal ilişki kurma, sorun çözüp kaygı azaltma, eğlendirme, uyarma, gerekli rolleri üstlenme” (Güz, 1998: 139) şeklinde sıralanabilir.

İletişimi insanla ilgili her şey olarak tarifinde önceliği mesaj almaktadır. Hedef kitleye ulaştırılması planlanan istek, bilgi, duygu, düşünce, inanç ve benzeri iletilerin her birisi ya da tamamı sözlü, yazılı, görsel dille aktarılan mesajı kapsamaktadır. Mesaj, teknik ve toplumsal kanallarla iletilirken gazete, dergi, radyo, televizyon, film, yeni medya gibi kitle iletişim araçlarından yararlanılmaktadır. Mesajı hazırlayıp ileten kişi ya da kişiler iletişimin kaynaklarıdır. Muhatapları ise iletişim bilimlerine göre hedef kitleyi teşkil etmektedir. Hedef kitle de okuyucu, dinleyici, seyirci vb. tanımlanabilmektedir. İletin tasarlanması, hazırlanması, muhatapına ulaşması yeterli değildir. Karşılık bulması, olumlu ya da olumsuz bir karşılık bulduğunda iletişim tamamlanmış olur. “Esas olarak simgeler aracılığıyla bir kişiden ya da gruptan diğerine bilginin, fikirlerin veya duyguların iletimi” (İletişim, 2011: 3) özelinde kitlesel iletişim, dağınık bir halde bulunan herkese açıktır.

Türkiye, son on yıl itibarıyla karmakarışık hadiseler, tutum ve davranışlarla işgalden kurtuluşa uzanan sürecin yüzüncü yılını yaşamaktadır. Türk-İtalyan Harbi, I. Ve II. Balkan Savaşları, Birinci Dünya Savaşı ile ağır hadiselerin tamamlandığı düşüncesine rağmen 30 Ekim 1918 tarihinde imzalanan ve Milli Mücadele'nin başlangıç kabul edilmesi gereken Mondros Ateşkes Antlaşması'nın tamamen Türklüğün aleyhine yorumlanması hukuksuz bir şekilde uygulanması yüzünden başlayan işgallerle Türk milleti tam anlamıyla bir “ölüm-kalım savaşına” girişmek zorunda kaldı. Bu sebeple önem arz eden hadiselerle dair akademik, siyasi ve sanat faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Tarih başta olmak üzere uluslararası ilişkiler, edebiyat, iletişim bilimleri söz konusu faaliyetlere destek vermektedir. Emperyalist güçlerin zoruyla imzalanan Mondros Ateşkesi Anadolu'da tesis edilen Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin başarısı sonucu imzalanan Mudanya Ateşkes Antlaşmasıyla yürürlükten kaldırılabilmiştir. (Tansel, 1991)

Bahsi geçen sürecin tamamı ya da bir kısmı medya ürünleri arasında seçkin bir yere sahip belgesellere konu olabilmektedir. Resmi televizyon kanalı TRT, yıldönümleri vesilesiyle hazırladığı belgesellerden birisi **Puslu Yolculuk** (Yönetmen: F. Neslihan Semerci: 2022) oldu. Medya ürününün ismi Yıldırım Orduları Kumandanlığından ayrılıp payitahta dönüş, İstanbul'daki hummalı çalışmaların ardından 16-19 Mayıs 1919 tarihlerinde Bandırma Vapuruyla Anadolu'ya geçiş yolculuğunu realist bir şekilde ortaya koymaktadır.

Böylesine sonu meçhul yolcuğun kararlı lideri, siyasi, askeri, hukuki, iktisadi açıdan “darmadağınık” Türk Milletini, ulusal egemenliğe dayalı yeni bir devlet kurma hedefinde birleştirmiş, bütünleştirmiş, “milli bir güç haline” (Tünay, 1985: 566) getirmiştir.

2. PUSLU YOLCULUK BELGESELİ

IX. Ordu Müfettişi göreviyle Mustafa Kemal Paşa'nın payitahttan Anadolu'ya geçiş hadisesini Prof. Dr. Tufan Gündüz'ün danışmanlığında¹ sinema türleri arasındaki belgesele aktarımında Prof. Dr. Mevlüt Çelebi, Prof. Dr. Seyfi Yıldırım, Prof. Dr. Sinever Esin Derinsu Dayı,

¹ Tufan Gündüz, http://www.turkiyat.hacettepe.edu.tr/TufanGunduz_Ocak2016.pdf

Dr. Öğretim Üyesi Zekeriya Türkmen akademik² desteğinden yararlanılmıştır. Anadolu'ya geçişin yüz üçüncü yıldönümü için hazırlanan belgeselin akademik anlatımlarında "tarihin önemli süreçlerinin yanı sıra az bilinen birçok anekdot da izleyiciyle paylaşıldı." Anadolu'nun işgali, farklı kaynaklardan görüntünün harmanlanmasıyla "yeni bir arşiv kaynağı" hazırlanmıştır.

Sinema filminin her türlü bir belge niteliğindedir. "Kurmaca sinemasının beyin yıkama faaliyetine gönüllü katıldığı bir çağda, belgeselin hayat adına söz alması kaçınılmaz gibi görünüyor." (Sönmez, 2003: 8) Araştırma konusu belgesel toplumsal hafızada capcanlı durumdaki konuya eğilmesi. "Tozlu raflarda, arşivlerde bekleyen belgeler ya da her gün baktığımız ama göremediğimiz yaşam parçaları, belgesel filmcinin onlara kattığı ruhla vücut bulur ve konuşmaya başlar." (Arda, 2020: 13) 1990'lara kadar ülkenin tek televizyon kanalı TRT 1980'li yıllarla birlikte "belgesel anlayışı büyük gelişmeler kaydetmiş, kurum tarafından ya da kurum adına özel kuruluşlar tarafından Türkiye'nin tarih, kültür, sanat ve doğa varlıklarını içeren nitelikli belgeseller çekilmiştir." (Arda, 2020: 109) Belgesel sinemanın toplumsal hafızaya katkısının arttığı aynı şekilde "izleme eylemi" (Jenner, 2017: 306) yanı sıra televizyon kanallarının sayısının çoğaldığı XXI. Yüzyılda TRT için hazırlanan araştırma konusu belgeselde stok görüntü, arşiv belgeleri, gazeteler kullanılmıştı.

Projeler üzerine şekillenen dünyaya imkansızlıklara rağmen başarılabilirliğinin en güzel örneği Mustafa Kemal Paşa'nın Bandırma Vapuru ile Anadolu'ya geçişidir. "Bilimsel çerçeveli araştırmalara dayalı projeler genelde bir kişi ya da sınırlı sayıda şahsiyet tarafından yürütülür. Düşünce veyahut yürütücü sayısının azlığı kitlesel muvaffakiyete olumsuz yansımaz. Geçmiş yüz ve bin yıllarda bunun örnekleri bulunduğu gibi bir asır evvel Türklüğü ikinci anavatanında yok etme amaçlı, "Şark Meselesi" karalamasına rağmen, farkındalık sahibi "esas Türk milletinin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşaması" projesi "Fahr-i Yaver Hazret-i Şehriyari" ve IX. Ordu Müfettişi Mustafa Kemal Paşa'nın yürütücülüğünde başarıyla tamamlanmış, bütün dünyanın kabul ettiği "Türkiye Cumhuriyeti" isimli bir sonuç raporu olmuştur. Onun sonuç raporunu, medya ürünleriyle Türk milletinden koparmak isteyenler bugüne kadar olduğu gibi karalama ile meşgul olacaklar ve de karalanmış, üstü çizilmiş, bir kenara atılmış vaziyette kalmaya devam edeceklerdir. Zira her an baskına hazır bir halde, her türlü ihanete, toplum mühendisliğine, imkansızlığa, güneşin kavurucu sıcaklığına, karların yolları kaplamasına, deryaların enginliğine, düşmanların bilinçli işbirliğine rağmen Türk milleti güneşin doğduğu yerden battığı yere kadar mevcudiyetini, hem de beşeriyetin son ümidi olarak muhafaza etmeyi sürdürmektedir. Tek bir kişi ya da çok az sayıda şahsiyetin tasarlayıp başarılı bir şekilde yürütüp nihayete erdirdiği projelerin, evrensel kriterler doğrultusunda sonuç raporları masaya bırakıldığında artık kitlelere ait olmaktadır. Başarılı sonuç raporlarını geciktirenler ya sessizce ya da şanına yakışır bir halde devre dışı kalmaktadırlar." (Akkoyun, 2022)

Puslu Yolculuk Belgeseli temasının aydınlığa dönüşümünde son derece karmaşık yol ayrımları yine Mustafa Kemal Paşa'nın liderlik vasıfları ve ileri görüşlülüğü ile aşılmıştır. Bu basamaklara dair belgesel, dizi ve sinema projeleri yürütülmüş, yürütülmekte ve bundan böyle yürütülmeye devam edecektir. Bu projelerin başarısı aslında belgeselin temasındaki kararlı duruş ve hedefe kitlenmeden kaynaklanmaktadır. Bunlara dair biri hareketin tamamını ilgilendiren, diğeri Türk kadını bir diğeri de sadece bölgesel tanınan olmak üzere üç örnek vermek gerekirse;

Ya İstiklal Ya Ölüm (Yönetmen: Yasin Uslu, 2020) Büyük Millet Meclisi'nin açılışının yüzüncü yılı münasebetiyle hazırlanıp yayınlanan kurgu dizisidir. Dizi tıpkı araştırma konusunda

² Mevlüt Çelebi, <https://ege.academia.edu/MEVL%C3%9CT%C3%87ELEB%C4%B0>; Seyfi Yıldırım, <https://avesis.hacettepe.edu.tr/seyfi/yayinlar>; Sinever Esin Derinsu Dayı, <https://avesis.atauni.edu.tr/sdayi/yayinlar>; Türkmen (2020).

olduğu gizi zaman bakımında sınırlı ancak toplumun tamamının geleceğini ilgilendiren konuları yaşanmışlardan kurgulamıştır. 16 Mart 1920'de İstanbul'un işgalinden 23 Nisan 1920 TBMM'nin açılışına kadar ki süreci 12 bölümde aktarmıştır. Dizide Mustafa Kemal Paşa, Fevzi Paşa, Ali Fuat Paşa, Cevat Paşa, İsmet Bey, Mehmet Akif, Halide Edip, Müftü Rifat Efendi, Dr. Adnan Bey, Topkapılı Cambaz Mehmet Bey, Damat Ferit Paşa gibi gerçek ve toplumsal hafızada karakter karşılığı bulunan şahsiyetlere yer verilmiştir. "İçindeki gerçekliğin yüzdesi özellikle hiçbir dönem dizisinde olmadığı kadar yüksek" olması diziyi belgesel türe yaklaştırmıştır. "Her aşamasında bilenlere müsaade edildi. Bilenler bildiği kadar dahil oldu. Yardımlaşma ve öğrenme gayreti azamiydi. Projede Mustafa Kemal ve arkadaşları vardı. Mustafa Kemal Atatürk dünyaya yön veren bir lider. Bu proje ile en azından bu karanlık ve gizemli sürecin 6 haftasına dahil olundu. Mustafa Kemal'in azmi, stratejisi ve mücadelesi" (Yalçınkaya, 2020) aktarıldı.

Çete Ayşe (Yönetmen: Ercüment Çavluer, 2012) filmi de gerçek ancak halk kahramanlığına ulaşan kadın bir kuva-yı milliyeciyi konu seçmiştir. Çete Emir Ayşe Kuva-yı Milliyede efe elbisesi giyen ve ilk defa "Efe" unvanı alan bir kadın kahramandır. 1933 yılında Aydın'da Mustafa Kemal Paşa tarafından kendisine (istasyon meydanında) İstiklâl Madalyası verilmiştir. Çete Ayşe bu anısını şöyle dile getirmiştir: "O günlerden iki hatıram kaldı. Biri kadınlığımla verdiğim savaş, öteki de rahmetli Atatürk'ün göğsüme taktığı İstiklal Madalyasıdır. " Bu bakımdan filmi önem arz etmektedir.

Efe Kazım Milli Mücadele döneminde Karamürsel dolaylarında faaliyetlere katılmıştır. Mondros Ateşkesinin yüzüncü yılında hayatına dair yazar ve sinema yönetmeni kızı tarafından uzun metraj belgesel projesi haberlerine Kanada, Yunanistan ve Almanya'dan yapımcıların ilgi (Efe, 2018) göstermiş, Atatürk'ün Anadolu'ya geçişinin yüzüncü yılında hazırlıkların ilerlediği kitle iletişim araçlarına yansımışsa da "uluslararası festivaller için hazırlanacak" (Babası, 2019) projenin tamamlanıp-tamamlanamadığı öğrenilememiştir.

3. MUSTAFA KEMAL PAŞA

Ömrü cepheden cepheye, vatan hizmetinde, parlak zaferle geçen Mustafa Kemal Paşa'nın araştırma konusu belgesele konu olan kısmı Türk milletinin psikolojik durumuyla bütünleşmiş vaziyettedir.

Mondros Ateşkes Antlaşması imzalanmış, Türk Ordusu terhis edilmiş, köklü geleneğe bağlı askerî teşkilat kadroları boş olsa bile yeni yapılandırma yoluna giderek XII., XV. Ve XX. Kolorduları oluşturmaya başlamış, o günlerde çok fark edilememiş olsa da 23. Fırka yakın gelecekte telgraf merkezli iletişimi sağlama göreviyle oluşturulmuştu. Kısaca bahsedilen bu hususlar yanı başında gerçekleşen Yıldırım Orduları Grup Kumandanının aynı günlerde askeri vazifesi sonlandırıldığından payitahtta dönüşü kaçınılmaz hale gelmişti.

Araştırma konusu payitahta dönüş, altı aydan birkaç gün fazla buradaki faaliyetler ve nihayetinde Adalar Denizi kıyılarındaki İzmir'in Yunanlılar tarafından işgalinin ertesi günü Bandırma Vapuru ile Karadeniz'e açılış, sahile yakın bir seyirle içerisinde üç tane "on dokuz" barındıran 19 Mayıs 1919 sabahı Samsun'a çıkışı ve birkaç gün sonrasını hedef kitleye ulaştırmaktadır.

Üstlendiği askeri vazifelerde elde ettiği başarıları arasında bir sıralama yapma akademik açıdan mümkün değilse de bahsi geçen altı buçuk ay kadar ki hayatı Türk milletinin istiklal ve istikbaliyle bütünleşmiş olduğunu söylemek mümkün görünmektedir.

Ateşkes sonrası yaşanan günlük³ hadiseler, matbuat (Akşin, 2021: 249 vd.) yoluyla zemin hazırlama, birbiriyle bağlantısız mahalli cemiyetlerin (Özkaya, 1987: 139-186) oluşması gibi genel hususiyetlerin haricinde Dünya Savaşının yenilgisiz kumandanının faaliyetleri Anadolu'ya geçişi zorunlu hale getirmişti.

Milli Mücadele'de Anadolu'ya geçiş ve basın dikkate değer bir konu olarak araştırmacıların dikkati çekmeye devam etmektedir.

Anadolu'ya geçiş kadar kararı fiile dönüştüren Bandırma Vapuru da kitle iletişim araçlarında oldukça geniş yer bulmuştur. Samsun'da **Bandırma Vapuru Müzesi**⁴ 2005 yılında ziyarete açılmıştır. Beşeriyeti teslim alan salgında "kontrollü normalleşme adımları" (Akkoyun, 2021: 44-48) yanında geliştirilen tutum ve davranışlar içerisinde Atatürk'ün Samsun'a çıkışının 102. Yılında da Sabancı Vakfı ile Samsun Büyükşehir Belediyesi işbirliği ile **Bandırma Vapuru Sanal Müzesi** hayata geçirilmiştir. (Sabancı, 2021)

Araştırma konusu "medya ürünü" belgeselin zaman dilimi üç günlük Bandırma Vapuru yolculuğunda vazifeli mürettebat şunlardır: (Tarakçı, 2022)

- Gemi süvarisi İsmail Hakkı Durusu
- İkinci Kaptan Üsküdarlı Tahsin Kaptan
- Çarkçı Başu Mehmet Ağa Oğlu Hacı Süleyman
- Gemi Kâtibi İsmail
- Lostromo Hasan Reis
- Serdümen Görele'den Ali Oğlu Basri
- Ambarcı Rizeli Süleyman Oğlu Mahmut
- Ambarcı Silivrilili Hasan Oğlu Mehmet
- Tayfa Süleyman Oğlu Cemil
- Tayfa Hüseyin Oğlu Rahmi
- Tayfa Mesut Oğlu Temel
- 1. Kamarot Muharrem Oğlu Hacı Tefvik (Ulus)
- Kamarot İbrahim Oğlu Mehmet
- Kamarot Yamağı Mustafa Oğlu Halit
- Ateşçi Koyun Hisar'dan Yusuf Oğlu Halit
- Ateşçi Rizeli Arif Oğlu Mansur
- Ateşçi Osman Oğlu Hacı Hamdi
- Kömürcü Hasan Oğlu Mehmet
- Kömürcü Mehmet Ali Oğlu Ömer Faik

³ (Sarıhan, 2003) "Türkçe'de eski ve yeni yazıyla basılmış hemen bütün ciddi kaynaklar gözden geçirilmiştir. Bunların içinde belgesel özelliğı olan, olayların tarihlerini verenlere ağırlık verilmiştir. Kurtuluş Savaşında İstanbul ve Anadolu'da çıkan gazetelerin taranmasına, olaylar için bunların kaynak gösterilmesine önem verilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi Dairesi Başkanlığı'nın özet olarak çevirttiğı ve daktilo metinler halinde muhafaza ettiğı Yunan kaynaklarından yararlanılmıştır. Türkçe'ye çevrilmiş bazı İngilizce ve Fransızca önemli kaynaklar da taranmıştır."

⁴ "Atatürk ve silah arkadaşlarını 19 Mayıs 1919'da Samsun'a getiren **Bandırma Vapuru Müzesi**, günümüzde **Milli Mücadele Parkı Açık hava Müzesi** içerisinde yer almaktadır. Müzenin tefriş Salonunda beş adet bal mumu heykeli, 1878'li yıllara ait gemici saati, antika telefon, harita, ölçüm malzemeleri, yangın tüpü, antika masa ve sandalyeler bulunmaktadır. Atatürk'ün odası, kaptan köşkü, kaptan kamarası, geminin diğer gezilebilir alanlarıdır. Sergi bölümünde, geminin orijinal çizimleri, tarihçesi bulunmaktadır. Salonun iç kısmındaki duvarların her iki tarafında Atatürk'e ait resimler, Atamıza ait beylik silahı (orijinal), kendi el yazması ile kaleme aldığı kongre kararlarından örnek nüshalar, Dolmabahçe ve Savarona için özel yaptırdığı kıyafetler, 1800'lü yıllara ait bir pusula bulunmaktadır." <https://karadeniz.gov.tr/bandirma-vapuru/>

- Vinçci İsmail Hakkı
- Vinçci Ali Oğlu Galip

Aynı yolculukta resmi vazifeliler isimler de Őunlardı: (Tarakçı, 2022)

- IX. Ordu Müfettişi Mirliva (Tuğgeneral) Mustafa Kemal Paşa
- 3. Kolordu Komutanı Erkan-1 Harp Mir Alayı (Kurmaya Albay) Refet (Bele Paşa)
- MüfettiŐlik Kurmayı BaŐkanı Erkan-1 Harp Mir Alayı Manastırlı Kazım (Dirik Paşa)
- MüfettiŐlik Sağlık Daire BaŐkanı Tabip Miralay İbrahim Tali (Öngören)
- Kurmay BaŐkan Yardımcısı Erkan-1 Harp Kaymakamı (Kurmaya Yarbay) Mehmet Arif Bey (Ayıcı)
- Karargâh Erkan-1 Harbi ve İstihbarat ve Siyasi Őube Müdürü Erkan-1 Harp BinbaŐısı Hüsrev Gerede
- MüfettiŐlik Topçu komutanı Topçu Bin BaŐı Kemal Bey (Doğan)
- MüfettiŐlik Sağlık Daire BaŐkan Yardımcısı Tabip Bin BaŐı Refik Bey (Saydam)
- MüfettiŐlik BaŐ Yaveri Yüz BaŐı Cevat Abbas Bey (Gürer)
- Dr. YüzbaŐı Behçet Efendi
- Kurmay Mülhakı Mümtaz (Tunay)
- Kurmay Mülhakı Yüz BaŐı İsmail Hakkı (Ede)
- MüfettiŐlik Emir Subayı Yüz BaŐı Ali Őevket (Öndersev)
- Karargâh Komutanı Yüz baŐı Mustafa Vasfi (Süsoy)
- Mülhak YüzbaŐı Rauf
- YüzbaŐı Hersekli Ahmet Efendi
- Kurmay BaŐkanı Emniyet Subayı Üsteğmen Hayati
- Kurmay Mülhakı 3. Kolordu Komutan Yaveri Üsteğmen Arif Hikmet (Gerçekçi)
- İaŐe Subayı Üsteğmen Abdullah (Kunt)
- Mülhak Teğmen Zebur
- MüfettiŐlik İkinci Yaveri Teğmen Muzaffer (Kılıç)
- Emir Subayı Teğmen Ruhsat
- Adli MüŐavir Ali Rıza Efendi
- Tabur Hesap Memuru Rahmi Efendi
- Tabur Hesap Memuru Ahmet Nuri Efendi
- 1. Sınıf Kâtip Faik Efendi (Aybars)
- 4. Sınıf Kâtip Memduh Bey (Atasev)
- Zabit Vekili Tahir Efendi
- Alay Kâtibi Yahya Efendi
- Tabur Kâtibi Süleyman Fehmi Efendi
- Hesap Memuru Őükrü Efendi
- Kıdemli Çavuş Osman Nuri Oğlu Ali Faik
- Kıdemsiz Çavuş İbrahim İzzet Oğlu Atıf
- Çavuş Mustafa Oğlu Kemal
- Çavuş Kemal Oğlu Mustafa
- OnbaŐı Tefvik Oğlu Âdem
- OnbaŐı Ali Oğlu Refet
- OnbaŐı Abdullah Oğlu Ali
- Nefer Hüseyin Oğlu Mehmet
- Nefer Ahmet Oğlu Emin
- Nefer Mustafa Oğlu İsmail
- Nefer İbrahim Oğlu Ömer
- Nefer Kerem Oğlu Mehmet

- Nefer Mehmet Oğlu Mehmet
- Nefer Hasan Oğlu Elvan
- Nefer Mehmet Oğlu Durmuş
- Nefer Mehmet Oğlu Ali
- Nefer Şakir Oğlu Nuri
- Nefer Hasan Oğlu Hüseyin
- Nefer Abdullah Oğlu Musa
- Nefer Abdullah Oğlu Mehmet
- Nefer Mehmet Oğlu Hasan
- Nefer Bekir Oğlu Mahmut
- Nefer İhsan Oğlu Mehmet Lütfi
- Nefer Ali Oğlu Musa

Sebepleri geçmişe uzanan, diğer savaşlarla kıyaslanamayan Milli Mücadele ile birlikte milli egemenliğe dayalı yeni Türk devletinin ortaya çıkış sürecini başlatan Mondros Ateşkes Antlaşması, taraflarını hedeflerinden farklı noktalara sürüklemiştir. Başlangıçta Türklerde şaşkınlık, hayret, ümitsizlik, korku, endişe hat safhada görünürken, tarihi fırtınayı gözleyenler de az değildi. Güvenlik, haberleşme, haysiyet, şeref başta olmak üzere kavramlar ve duygular birbirine karışmaktaydı. Karışıklık, işgalcilerin uygulamalarına, ilk andan itibaren "geldikleri gibi giderler" diye haykıran, orduyu muhafaza etmeye çalışan, doğrudan Anadolu insanı ile bütünleşen Mustafa Kemal Paşa'nın "aşama aşama" yürüyüşüyle ortadan kayboldu. Türklük yeniden ayağa kalktı. Türklüğün ezelden ebede tecrübesi, aydın sorumluluğu, vatan aşkı, milli birikimi; düşmanın yok etme projeleri kapsamında ateşkes antlaşmasına planlı bir şekilde yerleştiği işgal, denetim, belirsizlik, haberleşme hükümlerini Anadolu'da geçersiz kıldı. (Akkoyun, 2018: 957-986)

4. TÜRK MİLLETİ ve GENÇLİĞİ

Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı vesilesiyle Türk milletinin göz bebeği evlatlarına farkındalık kazandıracak projelerde kaynak, araştırmacı, yardımcı, yürütücü rolleri verilmesi sıklet noktasında uyku sersemliği bulunan toplum mühendisliğini de silkeleniş, uyanış, şahlanış, zafere atılış yol haritasının yazılımına dönüştürecektir. Böylesine bir dönüş kendi kendine atfedilen bir "zafer" değil bilakis geçmişte olduğu gibi yabancıların hakkını teslim etmek zorunda kaldığı, alkışlamaktan çekinmediği ancak sinsi hedeflerinden de asla vazgeçmediği net taraflı güzergah mimarlığı da beraberinde getirecektir.

Atatürk'ün modern Türkiye anlamına geldiği Türk ve yabancı düşünce insanları tarafından net olarak ifade edilmektedir. Modern Türkiye'nin inşasında Millî Mücadele başka hiçbir hadise ile mukayese edilemeyecek bir değerdir. Milli Mücadele'nin çekirdek unsuru da Mustafa Kemal Paşa'nın beraberindekilerle söz konusu edilen üç günlük yolculuğudur.

Puslu Yolculuk Türk milletine ulaşma, onunla bütünleşerek ateşkes hükümlerini aleyhte uygulayan emperyalist güçlerin uluslararası oyunlarını bertaraf etme yolundaki adımın kamuoyu karşılığıdır. Yoksa Atatürk'ün zihninde medya ürününün ismini çağrıştıracak herhangi bir endişe bulunmamaktadır.

Türk milletinin 1918-1922 yılları arasındaki "ölüm-kalım" mücadelesi şu isimlerle anılagelmiştir: (Gökbilgin, 2018; Mizancı, 1994; Karabekir, 1933-1951; Özkaya 1981; Dağlarca, 1951; Belen, 1973; Çelik, 2007; Balabanlılar, 2003; Korkmaz, 2007; Ağaoğlu, 2018)

- Milli Mücadele
- Mücahede-i Milliye
- İstiklâl Harbi

- Türk İstiklal Savaşı
- İstiklal Savaşı
- Türk Kurtuluş Savaşı
- Ulusal Kurtuluş Savaşı
- Kurtuluş Savaşı
- Ulusal Bağımsızlık Savaşı
- Kuva-yı Milliye

Sıralan isimlerinin öznesi durumundaki Türk milletine olan inancını ardından gençliğe yüklemiştir. **Puslu Yolculuk** bireysel anlamdan ziyade omuzlanan zorluluğu afişe etmektedir. Sinema sanatının özelliği gereği görüntüler kurguyla değer (Bresson, 2009: 92) kazanabilmektedir. Belgesel projesinin yürütülmesinde yazımın son basamağı olarak kabul edilen “çekim senaryosu” (Şenyapılı, 2002: 57) akademik birikimin esas alındığı anlaşılmaktadır.

Temelde altı aylık periyotun üç gününe ağırlık veren belgeselin teknik açıdan etkili kısmının televizyon yayınlarında yaygın kullanıma sahip kesme olduğu görülmektedir. Doğru kullanım hem stok görüntülerde hem de akademik katkılarda gerçekleştirilebildiğinden hedef kitlenin bakış yönü ile açısının değişiminde (Gökçe, 1997: 142) yadırganmamaktadır. Böylelikle kesme ya da görüntü değişimleri bir “göz kırpma” (Murch, 2005: 17) doğallığında algılanmaktadır. Televizyon yayıncılığının gelenekselliği içerisinde doğru kurgulanmış geçişler gereksiz görüntü, bilgi, zamanı ortadan kaldırarak sahne ve seyir zevkini pekiştirerek düşünce tazeliği (Öngören, 1976: 186) ortaya çıkarmaktadır. Bununla birlikte ağır ritme bağlı geçişler hedef kitleye bir dinlenme, önceki görüntüyü de sindirme imkanı (Büker, 1985: 137) verdiği dikkate alınmalıdır.

Belgeselde çekim sürecinin sağlıklı işletildiği şu unsurlardan (Öngören, 1976: 221) anlaşılmaktadır:

- Hedef kitlenin algılaması istenen bilginin derecesi; Belgeselin hedef kitleye sunulduğu tarih de dikkate alındığında akademik, arşiv bilgileri, hatıralarla desteklenmiş, uzun yıllardan beri sürdürülen ve bundan sonra da sürdürülecek araştırmalardan elde edilmiş kalite
- Hedef kitleye verilmek istenen bilginin açıklığı: Her yaş kuşağından, tahsil durumu ile düşünce platformundan hedef kitlenin kolaylıkla anlaşılabilir düzeyde açık ve net.
- Hedef kitlenin konuyu tanıyıp-tanımadığı: Potansiyel olarak eğitimlerinin farklı dönemlerinde “Bandırma Vapuru” özelinde Mustafa Kemal Paşa genelinde zihinlerde karşılık bulan konunun tanınırlığı bulunmakla birlikte, farkındalıklı bakışla bilgilerin hem güncellenmesi hem de pekiştirilmesi
- Konunun ilgi çekiciliği: Atatürk’e dair her türlü konunun yurt içinde ve dışında ilgi çektiği bilinmekte olup, akademik destekli belgeselin ekrandan görsel, işitsel sanat yöntemiyle çekiciliğin artırılması söz konusu olmuştur.

SONUÇ

Mesaj, Araç, Kaynak, Hedef, Tepki gibi belli başlı unsurlara sahip iletişim, insanla ilgili her şey olarak algılanıp hedef kitleye ulaştırılması planlanan istek, bilgi, duygu, düşünce, inanç ve benzeri iletilerin her birisi ya da tamamı sözlü, yazılı, görsel dille aktarılan mesajı kapsamaktadır. Türkiye, son on yıl itibariyle karmakarışık hadiseler, tutum ve davranışlarla işgalden kurtuluşa uzanan sürecin yüzüncü yılını yaşamaktadır. Emperyalist güçlerin zoru ve sinsî hesaplarla hazırlanıp imzalanan ateşkes sonrası birbirine bağlı çoğunlukla olumsuz gelişmeler sonucunda, köklü bir gelenekten gelen Türk milleti içinden yetiştirip savaş meydanlarında rüştünü ispatlayan lideriyle “aşama aşama” yürüyüp bağımsızlığını dünyaya kabul ettirdi. Dört yıla uzanan sürecin

başlarında Mustafa Kemal Paşa'nın üç günlük yolculuğu **Puslu Yolculuk** belgeseliyle hedef kitleye ulaştırıldı.

Anadolu'ya geçişin 103. Yıldönümü için hazırlanan otuz dokuz dakikalık belgeselin akademik anlatımlarında "tarihin önemli süreçlerinin yanı sıra az bilinen birçok anekdot da izleyiciyle paylaşıldı." Bütün sinema türleri gibi belgesel film bizzat kendisi de bir belgeye dönüşmektedir. Böylelikle ilgili kurum ve şahıslar ondan bir arşiv kaynağı olarak yararlanmaktadırlar.

Ömrü cepheden cepheye, vatan hizmetinde, parlak zaferle geçen Mustafa Kemal Paşa'nın araştırma konusu belgesele konu olan altı aylık süreçteki üç günlük yolculuğu Türk milletinin psikolojik durumuyla bütünleşmiş vaziyettedir.

Mondros Ateşkes Antlaşması imzalanmış, Türk Ordusu terhis edilmiş, köklü geleneğe bağlı askerî teşkilat kadroları boş olsa bile yeni yapılandırma yoluna giderek XII., XV. Ve XX. Kolorduları oluşturmaya başlamış, o günlerde çok fark edilememiş olsa da 23. Fırka yakın gelecekte telgraf merkezli iletişimi sağlama göreviyle oluşturulmuştu.

Atatürk'ün modern Türkiye anlamına geldiği Türk ve yabancı düşünce insanları tarafından net olarak ifade edilmektedir. Modern Türkiye'nin inşasında Millî Mücadele başka hiçbir hadise ile mukayese edilemeyecek bir değerdir. Birbirinden habersiz bir halde başlayan toplumsal hareketliği iç ve dış mihraklar, belgeselin ana teması sonrasında halkıyla bütünleşmede hiç zorlanmayan askeri alandaki yeteneğini siyasi liderlikle taçlandırmasının geçişi olmuştur.

Puslu Yolculuk Türk milletine ulaşma, onunla bütünleşerek ateşkes hükümlerini aleyhte uygulayan emperyalist güçlerin uluslararası oyunlarını bertaraf etme yolundaki adımın kamuoyu karşılığıdır. Yoksa Atatürk'ün zihninde medya ürününün ismini çağrıştıracak herhangi bir endişe bulunmamaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti geneli, Gazi Mustafa Kemal Atatürk özelinde her türlü sinema ve dizisi projesinin Türk gençliği, kamuoyunda olduğu kadar dijital ortam, internet vasıtası, bilimsel ve teknolojik gelişmelerle desteklenmesinin milli sorumluluklar yanında çağdaş anlamda ihtiyaç hissedilen kamu diplomasisine kazanım yapmakta olduğu dikkate alınarak tekrarlanması akademinin, bilimsel araştırma projelerinin, kitle iletişim araçlarının göz ardı edilemeyecek görevleri arasında olduğu aşıkardır.

KAYNAKÇA

- http://www.turkiyat.hacettepe.edu.tr/TufanGunduz_Ocak2016.pdf
- <https://ege.academia.edu/MEVL%C3%9CT%C3%87ELEB%C4%B0>
- <https://avesis.hacettepe.edu.tr/seyfiy/yayinlar>
- <https://avesis.atauni.edu.tr/sdayi/yayinlar>
- <https://karadeniz.gov.tr/bandirma-vapuru/>
- Ağaoğlu, S. (2018). *Kuvaı Milliye Ruhu*, 4. b., Yapı Kredi Yay., İstanbul.
- Akkoyun, T. (2022). Projeler, Projeler, Yazar, 23 Mayıs.
- Akkoyun, T. (2021). Kontrollü Normalleşme Adımları: Medya, *Türkey Akademi*, 5(44), 44-48.
- Akkoyun, T. (2018). Mondros Ateşkesi'nin Türklüğün Dünyadaki Konumuna Etkisi, Mondros Mütarekesi'nin 100. Yılı: Birinci Dünya Savaşı'nın Sonu Mütarekeler ve Barış Antlaşmaları Uluslararası Sempozyumu 24-26 Ekim 2018, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş, 957-986.
- Akşin, S. (2021). *İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele, I, Mutlakiyete Dönüş (1918-1919)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay, İstanbul.
- Arda, Ö. (2020). Belgesel Film, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Yay., İstanbul.
- Babası (2019). Babasının Hayatını Beyazperdeye Aktaracak, Kocaeli, 24 Ağustos.
- Balabanlılar (2003). *Türk Romanında Kurtuluş Savaşı, (Der. Mürşit Balabanlılar)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul.
- Belen, F. (1973). *Askeri, Siyasal ve Sosyal Yönleriyle Türk Kurtuluş Savaşı*, Başbakanlık Basımevi, Ankara.
- Bresson, R. (2009). *Sinematograf Üzerine Notlar*, (Trc. Nilüfer Güngörmüş), 2. B., Nisan Yay., İstanbul.
- Büker, S. (1985). *Sinemada Anlam Yaratma*, Milliyet Yay., Eskişehir.
- Çelik, B. (2007). *Ulusal Kurtuluş Savaşı Döneminde Anayasal Gelişmeler ve 1921 Anayasası*, Galatasaray Üniversitesi Yay., İstanbul.
- Dağlarca, F. H. (1951). *İstiklal Savaşı*, Varlık Yay., İstanbul.
- Efe (2018). Efe Kazım'ın Hayatı Filmi, Özgür Kocaeli, 30 Ocak.
- Gökbilgin, M. T. (2018). *Milli Mücadele Başlarken Mondros Mütarekesi'nden Büyük Millet Meclisi'nin Açılmasına*, Kronik Kitap Yay., İstanbul.
- Gökçe, G. (1997). *Televizyon Program Yapımcılığı ve Yönetmeliği*, Der Yay., İstanbul.
- Güz, N. (1998). İletişim Süreci ve Temel Öğeler, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 7, 121-142.
- İletişim (2011). *İletişim Süreci ve Türleri*, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., Ankara.
- Jenner, M. (2017). Binge-Watching: Video-on-demand, Quality TV and Mainstreaming Fandom, *International Journal of Cultural Studies*, 304-320.
- Karabekir, K. (1933-1951). *İstiklâl Harbimizin Esasları*, Sinan Matbaası, İstanbul.
- Korkmaz, A. V. (2007). *Mustafa Kemal ve Ulusal Bağımsızlık Savaşı*, Kocaeli Üniversitesi Yay., İzmit.
- Mizancı M. M. (1994). *Mücadele-i Milliye; Gurbet ve Avdet Devirleri*, (Haz. Sebahattin Çağın), Nehir Yay., İstanbul.
- Murch, W. (2005). *Göz Kırparken*, (Trc. İlker Canikligil), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yay., İstanbul.
- Öngören, M. T. (1976). *Televizyon-Film Yapım Yöntemleri*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yay., Ankara.

T. Akkoyun

- Özkaya, Y. (1981). *Türk İstiklal Savaşı ve Cumhuriyet Tarihi*, Ankara Üniversitesi Yay., Ankara.
- Özkaya, Y. (1987). Ulusal Bağımsızlık Savaşı Boyunca Yararlı ve Zararlı Dernekler, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 5(10), 139-186.
- Sabancı (2021). Sabancı Vakfı'ndan Bandırma Vapuru Sanal Müzesi, *Haber Türk*, 18 Mayıs.
- Sarıhan, Z. (2003). *Kurtuluş Savaşı Günlüğü, I, (30 Ekim 1918-22 Temmuz 1919) Mondros Ateşkes Antlaşması-Erzurum Kongresi*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara.
- Sönmez, N. (2003). Michael Moore ve Belgeselin Kükreyişi, *Belgesel Sinema*, 3, 8-12.
- Şenyapılı, Ö. (2002). *Sinema ve Tasarım*, Boyut Yay., İstanbul.
- Tansel, S. (1991). *Mondros'tan Mudanya'ya Kadar, I-IV*, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., Ankara.
- Tarakçı, N. (2022). Bandırma Vapurunun Hikayesi, *TASAM*, 19 Mayıs.
- Tünay, B. (1985). Atatürk ve Liderlik, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 1(2), 555-572.
- Türkmen, Z. *Mustafa Kemal Paşa: Mütareke ve İşgalden Milli Mücadele'ye 1918-1920*, Yeditepe Yay., İstanbul.
- Yalçinkaya, M. H. (2020). Ya İstiklal Ya Ölüm, *Gazete Bursa*, 31 Mayıs.